

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vrad in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništva v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novo ime, staro plačilo.

Čedalje trje hodi ljudem za denar in vsak gleda, kako si kje olajša breme, ki mu leži več ali manj trdo na ramenih. V drugih rečéh gredó sicer ljudem misli in želje precej križem, v tem pa jim jih strne ólovek lahko v eno, v željo, naj ne gre to več naprej! Ali od želje do resnice je dolga pot, sreča za-nj, kdor ji pride do konca!

Tudi naša gospóda gori v dež. odboru čuti enako breme na sebi. Vsako leto je treba več denarja za razne potrebe in naprave, ki jih vzdržuje dežela in dohodki, to je davki, ki tekó v razne predale dež. kase, so že v nekaterih rečéh prpičili. Kaj si hoče v tem gospóda v dež. odboru? Pred seboj vidi le dvoje, ali naj vzviša dohodke, torej davke ali pa naj pristríže stroške. Prvo skorej ni več mogoče, drugo pa ji ne kaže in vendar mora seči po eno. Klešče ali škarje, eno mora vzeti v roke.

Dež. zbor je prišel lani na to, da mu izmanjkuje v enem predalu dež. kase denarja in sicer v tistem, iz katerega plačuje pokojnino učiteljem in njih udovam, pa vzrejnino njih sirotam. Primankljaj še lani ni bil velik ter še ni presegel svote 892 gld., toda ta primankljaj postane z vsacim letom večji, kajti vsako leto je več učiteljev in stopi jih tudi več v pokoj, ko so jim leta dotekla. To je gotovo, ali svota, iz katere se jim plačuje vpokojnina, raste le po malem. Leta 1876 se je vplačalo vpokojnino učiteljem 26 161 gld. 39 $\frac{1}{2}$ kr., udovam učiteljev 7698 gld. 15 kr. in za vzrejo sirot učiteljev 2855 gld. 47 kr.

Leta 1886, tedaj deset let pozneje, bilo je že vse drugače. Tisto leto se je plačalo pokojnino učiteljem že 70 738 gld. 86 $\frac{1}{2}$ kr., in njih udovam pa 29 979 gld. 88 kr. in vzrejnine sirot 5185 gld. 92 kr. Po takem je bilo torej leta 1886 pri učiteljih za njih vpokojnina za 44 577 gld. 47 kr. in pri udovah za 22 281 gld. 73 kr., pri sirotah pa vzrejnina za 2330 gld.

in 55 kr., v celem torej za gotovih 69.189 gld. in 75 kr. več stroškov, kakor leta 1876.

Kakor se lahko izračuni, naraste óez deset let, tje do leta 1879, stroškov pri vpokojnini učiteljev na 1,317.625 gld., pri vpokojnini udov in vzrejnini sirot učiteljev pa na 490.695 fl. skup, torej na dobro šestih 1,808.320 gld., to je že blizu do 2 milijonov goldinarjev. Proti tem stroškom pa rastó prihodki, iz katerih je plačevati stroške, le za nezatno svoto ali bodo brž celo manjši, kakor pa večji, vsekako pa ne bodo v nobenem razmerji s stroški. Ti so, ako pojde tako naprej, gotovi, kdo pa jih še zmore tistokrat, to se ne more reči.

Gledé na to je bilo pač sitno delo za dež. odbor in vendar se ga je moral lotiti, ker mu ga je dež. zbor dne 10. januarija 1887 naložil — to namreč, naj preudarja in predloži dež. zboru, čem prej je mogoče, nasvete, kakó da pride dež. kasa do denarja, naj še zmore toliko stroškov, ne da bode treba seči v druge predale po-nj. Gospóda v dež. odboru se je tudi brž lotila dela ali kaj je spravila na svitlo? Odgovor: Klešče za davkoplačilce in torej višje davke.

Nasveta sta bila dva: eden gre na to, naj plača, kdor kaj podeduje ali „erba“, od tega več, kakor doslej, v uni predal dež. kase, iz katere se plačuje vpokojnina za učitelje, drugi pa na to, naj se vplača za otroka vsako leto, kedar se vpiše v šolo, nekaj denarja — vpsinino. Le-ta nasveta dež. odbora je bil potlej letos dež. zbor izročil šolsk. odseku, naj ju prevdari ter o njih poroča v zboru.

Sitno delo, prav sitno je bilo to za gospodo, ki je v šolskem odseku dež. zbora. Kaj je hotela, stroški so gotovi, denarja pa ni in ga bode še manj v prihodnje. Vrhu vsega pa še ji preti zaméra, če se ne odloči za oba nasveta in vendar zadnji nasvet — vpsinina — ta ne gre. Le-ta ima čisto podobo učnine, „schulgelda“, od tega pa, da je liberalna gospóda odpravila učnino, še ni dolgo in še sedaj se

hvali „mala“ liberalna gospoda, tista po trgih in na kmetih, s tem velicim činom, da je pouk prost in za vse, brez vsake odškodnine.

Bilo je tedaj gospôdi že premisliti in si je dvekrat vsako besedo preobrnila, predno se je odločila za ali zoper ona nasveta. Koliko muke jo je to stalo, razvidi se lahko, zakaj šolski odsek se je odločil za to, da je le eden nasvet spravil pred dož. zbor, češ, da še zado-
stuje za par let, za drugo pa naj skrbi — pri
hodnjost. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

O metljiki ali lucerni.

Ako reče človek, da še pri nas ne stoji z živino dobro, to se pravi, da še ne dobomo iz nje toliko koristi, kolikor bi je lahko ali vsaj radi od nje, težko, če mu kdo ugovarja. Tudi to je gotovo, da je gospodarju ljubša živina, če je lepa, dovolj debela in tedaj dobra ne samo za domačo rabo, ampak tudi za prodajo. Ali drugo je, je-li pa nam mogoče, da si spravimo in če jo imamo, da si ohranimo tako živino? Mi odgovorimo na to, da nimamo more biti lahko najlepše, toda boljše živine, kakor se vidi semtertje po sejmovih, pa že lahko imamo.

Treba pa je za lepo živino lepe snage in dobre krme. Gospodar, ki ji ne skrbi za oboje, ni vreden, pa tudi nima lepe živine. S skrbjo za snago pa že gre in ni treba druga, kakor trdne volje in pa pazljivosti pri gospodarji. Težje pa je s krmo, le-te si gospodar v časih ne more priskrbeti, naj si ima še tako dobro voljo. Za to mu manjka v časih dovolj dobrih travnikov, v časih pa mu kljubuje vreme. Če je zadnje, tedaj seveda ne more on za to, toda če mu manjka travnikov, more si pomoči, ako le hoče ter ima dovolj polja.

Kolikor ne potrebuje polja za žito in drugo silje, ki mu daje živež ali še tudi kak goldinar, toliko ga obrne lahko za krmo živine in ne bode mu žal za to. Dobička mu bode iz tega obilo. Iz ene strani ne manjka mu več dobre krme za živino, iz druge pa mu nareja le-ta bolji gnoj in tega lahko spravi na polje. Le-to mu bode pa zatem veliko več rodilo. Kaj pa naj seje za krmo živine, to se ne more kar tako reči, da velja za vse kraje, vendar pa smemo toliko reči, da za rogato živino ne vzraste bolja krma na polji, kakor so razne vrste detelje.

Dnes govorimo o metljiki ali lucerni. Le-ta je detelja, ki se priporoča najbolj za one kraje, kjer je rada suša. Ona prenaša še vročino in sušo, kakor je ne prenese nobena druga vrsta detelje. Raste pa tako naglo in tako obilo, da se kosi 4- ali 5krat na leto. To se godi pa le v nje drugem, v tretjem letu. V prvem letu

pa je celo nežna, rahla rastlina in treba je z njo s kraja lepo ravhati.

Če je le kje mogoče, izbere se za njo njiva blizu doma, prst na njej bodi rahla, toda ne mokrotna! V spomladi pa se navozi na njo ovčji gnoj precej na debelo in ta se podorje, čem globlje je mogoče. Kaj da raste pred metljiko, to zaleže malo, da je le njiva čista in nima pleveli. Ako pa je pleveli na njivi, k malu zaduši mlado ali še tudi staršo metljiko. Izlasti še ji je pirnica na poti.

Za metljiko seje se pa najbolje graborična zmes in le-ta se pokosi potem ter posuši na njivi v senó. Rž ali ječmen pa ni posebno za to, kajti ostane predolgo na njivi in ne pusti mladi metljiki prostora, da se vtrdi in le-ta toraj zaostane v svoji rasti.

Brž, ko je ta zmes v zemlji, povlači se njiva ter povalja. Za tem pa se vseje „čez križ“ metljika in sicer pride semena okoli 30 kilo na en hektar. Sedaj še se njiva z nova malo povlači z brano. Predno potlej ona zmes začne cvesti, kaže jo pokositi in če je vreme za to, naj se posuši na njivi v seno, če pa ni, naj se spravi zelena z njive ter daje živini v klajo. Dotlej je bila zmes metljiki varuhinja zoper mráz in sušo in ona je še ni dušila, sedaj pa ima metljika prostora za to, da se lepo razvija in vtrdi. Čez nekaj tednov je zmes spet vzrastla, z njo pa tudi metljika, obe boste k malu za košnjo. Tudi ta se posuši, da bode za seno.

Ne kaže kositi zmesi za to, da se polaga zelena živina, kajti taka košnja godéva se polagoma in njiva nima enake metljike. In vendar čemo imeti enako njivo in lepo metljiko na nji. Po tej košnji raste sama metljika in če ji streže vreme posebno dobro, da raste še za to, da se kosi, toda navadno se ne godi tako ter se spusti le še živina na njivo, da se pase po metljiki. Kedar pa je metljika le srednje ali le male rasti, bode še bolje, če se ne pusti živina na njo.

Metljika daje se lahko tudi konjem, vendar pa ni ona za nje, dokler še nima cvetnih popkov ali glavic. Kedar se da prerano konjem, povzroči jim koliko. Ali prej mora se metljika pokositi, kakor razcvete in že dobiva seme. Seme namreč potrebuje veliko soka in torej slabi korenine, tako pa bi bilo prehitro po metljiki sami.

Spomladi ni treba potlej, da se tako polje gnoji, izlasti ne s hlevnim gnojem, ta je pre-sočen in omehkuži metljiko, ne pa da ji streže dobro. Če raste kaj bolje vsled gnoja, to je le plevel. Kdor pa vse eno hoče gnojiti po par letih deteljišče, naj stori to s pepelom, z malcem ali tudi s kompostom. Tako si obdrži metljika v polni svoji moči in če je sicer prst globoka, ostane metljika tje do deset let. Kar se hvali semtertje, naj se kosi metljika, čem moči,